

**R. P. Martini De Esparza Artieda, Navarri, Theologi Societ.
Iesv, Cvrsvs Theologicvs**

In decem Libros, & duos Tomos distributus, Ivxta Methodvm, Qva In
Scholis Societatis Iesv communiter traditur annis quaternis

Continens Primam Partem, & Primam Secundæ D. Thomæ. Ad Alexand.
VII. Pont. Max.

Esparza Arteida, Martin de

Lugduni, 1666

XXXI. Vtrum contemptus liber & arduus commodi temporalis sit de
conceptu meriti?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94815](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94815)

nos gratias Deo tanquam præcipuo, ac purè liberali eorum auctori; & simul Deus debet nobis præmia tanquam veris, et secundariis auctoribus eorundem, & superantibus contrarias difficultates, atque indigentibus ad superandum spe præmij. Quod ad peccata attinet, potest quidem Deus, sed non tenetur illa impedire: nos & possumus, & tenemur ea vitare; ac propterea iuste punimur, si non vitemus.

Ad 5. Propositis præmiis, & suppliciis non coguntur homines ad reponendum affectum suum in faciendo lucro, aut vitando damno, sed relinquuntur liberi ad actus persecutiuos bonitatis, voluntatisque diuinæ, & reliquæ totius honestatis propter se præcisè, atque isti actus redduntur inde faciliores ob motionem negatiuam, ac indirectam præmij, & supplicij minimè liberam operanti, ratione, & modo explicatis q. 28. ab art. 5. & præterea qui non assurgunt ad actus usque adeo perfectos, & generosos, continentur sæpè in officio per motionem positiuam ac liberam præmij, ac supplicij, ne omnino corruant in peccata, omnemque honestatem penitus deserant. Demum præmia, quæ promittit Deus, & supplicia, quæ minatur, talia sunt; vt sit valdè honestum, ac laudabile illa profectui positiuè propter ipsorum bonitatem, & hæc vitare propter magnitudinem mali imminētis. Quia Deus dat se ipsum, sui que possessionem in præmium; atque hæc eadem negat in pœnam peccati. Quæ sanè laudabile, & decorum est, & procurare, & vitare propter se; nec taliter procurari, aut vitari possunt cum contemptu Dei, cuius videlicet bonitas includitur in illis principaliter, de quo dicitur iterum distinctius in qq. de Pœnitentia. Manifestum igitur est, vtiliter omnibus, & in omnem euentum proponi præmia & supplicia, qualia proponit Deus; esto respectu aliquorū minùs perfectorum, in istis illis vtilitas aliqua peculiaris, quæ non datur respectu perfectiorum, magisque adutorum in dilectione Dei.

QVÆSTIO XXXI.

*Vtrum contemptus liber, & arduus
commodi temporalis sit de
conceptu meriti?*

IDETUR non esse de conceptu meriti 1. Quia Concil. Trident. sess. 6. c. 16. definit operibus iustorum factis in Deo pro statu huius vitæ, seu pro statu viatoris, nihil deesse, quominus sint meritoria vitæ æternæ. Deesset autem aliquid, certè deesse posset, si requireretur præterea arduitas contemnendi commodum temporale; quæ videlicet in illis tribus conditionibus expressis à Concilio nullatenus continetur.

2. Si Deus rependeret nobis præmia intuitu commodi temporalis liberè, ac difficulter contempti, sufficeret, vt conferret tantundem commodi spiritualis in futuro, quantum fuisset commodum temporale, cuius iacturam fecissemus in præsentī ex amore honestatis. Quod tamen patet esse absurdum, dicente Apostolo, *momentaneum, & leue tribulationis æternum gloria pondus operari.*

3. Quicumque liberè, & honestè operatur, tamen si id faciat absque iactura vllius commodi temporalis impossibilis cum bona operatione, subdit dominio Dei actum bonum, quem potuit illi subtrahere, seu non subiicere: Ideoque dat, aut quasi dat Deo aliquid ipsi placens, aut per se aestimabile. Dari igitur potest dignitas compensationis apud Deum indepen-

denter à iactura libera commodi temporalis.

4. Deus potest promittere præmium operanti benè, tamen si nulla adsit difficultas ex impossibilitate commodi temporalis cum operatione bona. Ergo ius ad præmium, ideoque ratio meriti, est independens ab hac circumstantia.

5. Difficultas contemnendi comoda temporalia, & adherendi bonitati, ac voluntati Diuinæ, fundatur in imperfectione operantis. Et quo quisque vitiosior est, & pluribus, ac maioribus peccatis implicatus, eò est maior ea difficultas. Et contra verò, quo quisque melior, ac sanctior est, atque maiori præditus charitate, eò est minor eadem difficultas, dicente Augustino ser. 9. de ver. Dom. post med. *Omnia sana, & immenia, facilia, & propè nulla facit amor.* Absurdum autem est perfectionem merendi, & vim meritoriam operis boni, fundari in imperfectione operantis, & quò plus quisque peccauerit, eò esse magis dispositum ad merendum, ceteris paribus; atque è conuerso, augmentum iustitiæ, & charitatis valere, ceteris paribus, ad diminutionem meriti; & quod inde consequens est, Christum Dominum, & Beatam Virginem minimè omnium meruisse. Dicendum igitur potius est, difficultatem contemnendi comoda temporalia nihil ad meritum conferre: Imò ea penitus seclusa, maiorem esse aptitudinem merendi, atque opus euadere magis meritorium.

6. Actus boni liberè elicit absque vlla prorsus difficultate contemnendi commodum aliquod temporale, sunt digni laude, gloria, & honore, vt patet in Deo, & Angelis, ceterisque Beatis, quorum opera sunt maximè laudabilia, gloriosa, ac honorabilia, cum tamen nullam pati possint difficultatem in contemnendis commodis temporalibus, quorum videlicet Deus est essentialiter incapax; & Beati non sunt liberi, vt velint alia comoda, quàm quæ Deus vniciuque eorum determinauit. Et si quidem ad aliqua essent liberi, absque vlla difficultate possunt illa contemnere, vt pote non indigentes. Ergo iidem actus boni liberè elicit absque vlla difficultate ex iactura commodi temporalis, possunt esse meritorij. Patet consequentia: tum quia laus est præmium virtutis, vt dicit Philosophus, ideoque dignitas laudis est indistincta à vi meritoria operis, quando operans est capax præmij: tum quia omnes operationes laudabiles hominis viatoris sunt meritoria, vt deducitur ex loco indicato Tridentini.

7. Vis impetratoria operum bonorum est separabilis ab arduitate victoriæ difficultatum in contrarium. Ergo etiam vis meritoria. Patet antecedens ex Beatis omnis expertibus difficultatis, & tamen plura Dei dona impetrantibus pro nobis. Patet item consequentia. Quia impetratio est species quædam meriti, & vt nō esset, nulla potest assignari ratio discriminis.

8. Viris sanctis, ac perfectis amatoribus Dei longè difficilior est inharere commodis temporalibus, quàm illis penitus renunciare, vt adhæreant Deo, vtque propter amorem & gloriam ipsius difficillima quæque perpetiantur, *quoniam suauis est Dominus, vt dicitur pl. 99. fine. Et Augustinus lib. de catech. rud. c. 16. fine dicit etiam respectu incipientium, dulciores esse iustitiæ fructus, quàm iniquitatis, & verius, atque incundius gaudere hominem de bona conscientia inter molestias, quàm de mala inter delicias.* Ergo saltem viris in sanctitate, & amicitia cum Deo heroicè perfectis nullum præmium rependi potest in compensationem contemptus ardui commodorum temporalium, quandoquidem arduum esse nequit, quod est facillimum, & cuius oppositum est longè difficilior, atque moraliter impossibile, & tamen opera sanctorum hominum sunt maximè meritoria, & eò magis ceteris paribus, quò sanctiores sunt, vt dicitur q. 32. & 34.

Ergo

Ergo contemptus arduus commodi temporalis nihil facit ad meritum, vel certe non est conuertibilis cum merito in communi.

Confirmatur, quia sæpe euenit, ut viris sanctis ne quidem in mentem veniant commoda temporalia, ideoque nullam circa ea libertatem exercent, dum exercentur actibus charitatis, aliisque placentibus Deo, ac proinde meritoriis. Confirmatur rursum, quia actus eorundem sæpe sunt duplo, ut minimum, magis meritorij, ex aliis capitibus, quam quæ sunt liberi, & utcumque difficulter contemptui commodorum temporalium. Ergo possunt esse aequaliter meritorij, nempe dimidia saltem ex parte, tamen omnino desit talis contemptus liber, & difficilis.

9. Qui vtiliter gessit negotium alterius hominis, eique liberè obsecutus est, meretur aliquam ab eo compensationem accipere, tamen nullam propterea vilius sui commodi iacturam passus sit. Ergo etiam apud Deum mereri quis similiter potest absque iactura commodi temporalis. Confirmatur à priori; quia quando Deus exigit à nobis contemptum, aut fugam alicuius commodi temporalis, non id facit ex odio commodi nostri, ut iterum dicebatur q. 29. ad 5. sed ex amore maioris nostri boni impossibilis cum illa commoditate. Ergo si hoc aliud præstetur à nobis absque iactura vilius commodi nostri temporalis, perinde erit contentus, atque ad remunerandum paratus.

Art. 1. Respondetur. Ante plures annos cepi docere, contemptum liberum, & aliquatenus arduum commodi alicuius temporalis impossibilis cum honestate, aut cum tanta honestate, quanta de facto inesset actui bono, ac morali, esse omnino requisitum ex natura ipsa rei, ut is euaderet meritorius. Rationes dubitandi, quæ me in ea re aliquandiu tunc detinuerunt, fuere ea ipsæ, quas modò proposui; fundamenta autem opinandi, ea itidem ipsa, quæ iam subiicio, nisi quod utrobique fusior aliquantò sermo fuit, ut viuunt in primis conatibus. Fundamenta opinandi duo fuere precipua. Primum, quod me magis mouit, mouetque est; quia omnis notitia de merito vitæ æternæ, cum hoc sit naturaliter ignotum; habetur solum ex diuina reuelatione manifestata in sacris litteris: In sacris autem litteris præmium vitæ æternæ solum reperitur promissum, atque concessum operibus laboriosis, ac difficilibus, & quibus insit ratio aliqua violentiæ, certaminis, atque victoriæ, idque tum per propositiones affirmatiuas vniuersales æquivalentes negatiuis, & exclusiuis formaliter operum oppositi generis; tum per negatiuas, formaliter & explicitè exclusiuas eorundem, non alio profectò modo, quam quo idem præmium solis reperitur promissum, atque concessum operibus bonis viatorum propriis.

Art. 2. Eminent inter alia testimonia, quod dicitur 1. 1. Matth. 12. *Regnum calorum vim patitur, & violenti rapiunt illud*; id est, non alij, quam violenti, nec aliis titulis, quam violentiæ sibi illata, illic perueniunt quicumque perueniunt actibus, meritisque suis; atque hæc est natura eius præmij, ut vim patiatur, nec ab aliquo acquiri operibus suis possit, nisi per raptum violentum, quæ est communior intelligentia SS. PP. apud Maldonatum ibi, qui iure refellit alios aliter intelligentes. Idem significatur 2. ad Timot. 2. 6. *Qui certat in agone, non coronatur, nisi legitime certauerit*. Nempe necesse est certare hominem viatorem, vel aduersus legem Dei, vel aduersus legem concupiscentiæ; sed non accipit coronam, aut vllum à Deo præmium, nisi quatenus legitime certauerit: quæ voce significatur clarè arduus, tanquam propria operum coronabilem. Hoc ipsum insinuant ibidem haud obsecrè comparationes salutariter, ac meritorie operantis cum milite, & agricola; *Laborans sicut bonus*

miles Christi Iesu, laborantem agricolam oportet primum de fructibus percipere. In milite namque, & agricola non pensi habentur, quæ sine labore, & difficultate exhibentur, sed quæ cum illis exhibentur, ea verò sola sunt propria militis, & agricolæ quæ talis. Si autè regnum Cælorum haberi posset in præmium operis, nulla ex parte ardui, nec superantis vllam difficultatem prouenientem ex motiuis temporalibus, fieri profectò posset, ut illud raperetur à non violento, utque coronaretur quis absque certamine, & nulla peracta militia, & agricultura, si nimirum decederet cum solo opere bono nullius victore difficultatis; quod est contra testimonia adducta.

Art. 3. Valet plurimum ad confirmandam legitimitatem sensus attributi prædictis testimoniis, quòd opera laboriosa sunt mensura totius mercedis ab unoquoque accipiendæ, dicente Apostol. 1. ad Corinth. 3. 8. *Unusquisque autem propriam mercedem accipiet secundum suum laborem*: non igitur indiscriminatim secundum quælibet opera bona siue laboriosa, siue non laboriosa. Idem sensus subest illis verbis 8. ad Rom. 17. *Heredes quidem Dei, coheredes autem Christi, si tamen compatimur, ut & conglorificemur*. Eodem pertinet, quòd dicitur Pl. 125. 6. *Euntes ibant, & flebant mittentes semina sua; venientes autem venient cum exultatione portantes manipulos suos*, in quibus verbis sub ymbra captiuitatis, & liberationis Israëlitiæ, ex communi consensu PP. qui habentur apud Lorin. ibi, describuntur omnes, qui meritorum seminibus fructus gloriæ sibi comparant, atque præmium vitæ æternæ nanciscuntur. Ergo nemo meretur præmium vitæ æternæ, nisi flendo mittat operum suorum semina, agriculturæ imitatus laborem, molestiasque perpessus; & qui seminant in lacrymis, soli metent in exultatione, non qui comoda, voluptatemque ex illis subortam secuti fuerint, aut qui sine vllò incommodo temporali fecerint, quod sibi placet, qualecumque tandem illud sit.

Art. 4. Alterum fundamentum principale est, solos viatores esse capaces merendi; atque beatos, dummodo purè beati sint; & non simul viatores, uti fuit Christus Dominus, nihil mereri posse, ut dicetur in q. sequenti. Circa quam rem duplex discrimen obseruandum est. Alterum inter iustos, & peccatores, alterum inter iustos viatores, quæ tales, & beatos, quæ itidem tales sunt. Inter iustos, & peccatores hoc discrimen constitutum est, siue ex natura rei, siue ex sola voluntate diuina, ut iustorum opera honesta & libera præmium vitæ æternæ consequantur. Peccatorum verò opera utcumque honesta, & libera, & iustorum operibus omnino, præter disparem istam operantium conditionem, æqualia, illud non consequantur, nec consecutionis digna existant. Discrimen inter iustos viatores, & beatos, hoc inter alia datur, quòd beati sunt sanctiores, gratioresque Deo, quam viatores, saltem quæ viatores sunt, cum quoad præstantiam plurimum operum, modumque operandi, nulla sit inter utrosque differentia, iuxta sententiam, quam reiicimus, præter maiorem fortè perfectionem in beatis. Inquiri iam; Quodnam iusta, ac rationabilis prouidentia genus foret sanctioribus, & strictiori intimæ amicitia vinculo coniunctis, illud bonum denegare, quod conceditur minis sanctis, & amicis, & cuius denegatio solis est communis peccatoribus, & inimicis Dei, atque hoc solo titulo eximere sanctiores à communicatione præmiorum, quia sanctiores sunt, intimioresque Deo, cum cætera sunt paria quoad operum conditionem, & perfectionem, nisi fortè ea sit maior in sanctioribus, eumque titulum valere ex mero beneplacito Dei ad illud malum, seu priuationem boni, & exclusionem à præmio, ad quæ efficax est etià ex natura rei titulus peccati, & inimicitia cum Deo; quod sæpe est difficillimum ut credatur, & prædurum ut dicatur.

dicatur. Quid si fiat comparatio eorundem in viatorum cum Christo iam non viatore, prope infinitè sancto & grato Deo, & nihilominus non amplius capaci merendi?

Art. 5. Neque verò difficultati propositæ satisfieri potest, aut ea absurditatis species vitari, dicendo ad iustam Numinis providentiam, & rationabile rerum creaturarum regimen spectare, ut designentur tempora acquirendis præmiis idonea; obtentisque pacificè perfuendi sine sollicitudine vltioris in acquirendo progressus. Tempus autem præ cæteris opportunum acquirendis præmiis esse, dum distinemur in corpore mortis huius, ut dicit Apostolus, expositi frequentibus peccandi periculis, impediti illecebris carnis, assultibus demonis assidue, ac vehementer in malum impulsus, ab æterna felicitate longè positi, eamque sub maligna luce rimantes per speculum obscurum, ac ænigmaticum. Tempus verò perfuendi præmiis pacificè, vel cessandi à meritorum sollicitudine opportunum esse, dum quis potitur suo vltimo fine per clarā, & immediatam visionem Dei, ut est in se, proptereaque non indiget amplius stimulis pœnarum, & præmiorum, ut declinet à peccatis, utque honestè, & laudabiliter operetur.

Art. 6. Non, inquam, hac ratione satisfieri penitus difficultati potest: Quia huiusmodi partitiō temporum merēdi, & fruendi, utcumque rationabilis videatur, & æqua; non tamen adhuc detegit in operibus viatorum dignitatem meritoriam specialem, quæ non insit operibus Beatorum: Quam enim verò dignitatem specialem explicare imprimis oportet; quia sicut Deus misericorditer, & opportunè subuenit indigentibus, & imbecillitati nostræ, antequam operemur per specialem præmiorum promissionem, quatenus necessaria, aut conueniens ea est, ut declinemus à malo, & faciamus bonitatem; Ità eadem præmia iustè, & sapienter retribuit post opera iam exhibita propter specialem dignitatem, & exigentiam retributionis repperit in ipsis operibus. Quapropter si status viatoris, aut aliquod opus bonum exhibitum pro eodem statu non induceret, aut non contineret in se peculiarem, tum antecedenter indigentiam promissionis præmiorum, tum consequenter eorundem exigentiam, ac dignitatem, nullum profectò præmium pro tali statu, & propter tale opus, aut promitteret, aut retribueret Deus: promitteret verò, ac retribueret pro statu beatifico, & propter opus beati, si eiusmodi exigentiam, & dignitatem non excluderet vniuersaliter status adæquate beatificus, sicut simul, ac indiuisim excludit tum sollicitudinem vltioris acquisitionis præmiorum, tum dolorem, ac mœsticiam ex impossibilitate vltioris merendi coniuncta cum possibilitate vltioris operandi benè, & obsequendi, ac placendi Deo liberè.

Art. 7. Dicendum igitur est, habilitatem merendi deuinctam statui viatoris, & repugnātem statui puræ beatitudinis, dependere ex sola possibilitate incommodorum temporalium coniuncta cum libera facultate vitandi eadem incommoda per omissionem operationis bonæ, vel honestæ, aut peculiari alicuius, ac excellentis bonitatis, & honestatis impossibilis ex se cum commoditate aliqua temporali, qualis passibilitas, & vitabilitas est propria status viatoris, sicut contraria vel impassibilitas, ut in purè beatis, vel inenitabilitas, ut in damnatis, & purgandis, est propria eorum, qui non sunt amplius viatores. Manifestum nimirum in primis est, eum, qui propositione commodi temporalis præsentis non amittendi absque aliqua passione, & dolore, allicitur ad omitteendam operationem honestam, aut eximium aliquem gradum perfectionis in opere, indigere specialiter sponione præmij in futurum, ne succumbat difficultati præsentis, eundemque esse specialiter dignum compensatione

& præmio, si tale commodum contemnat, & difficultatis ex eo subortæ victoriam de se arduam reportet, propter adhesionē ad honestatem, aut ad peculiarem aliquem gradum honestatis eximiam; hoc est, propter adhesionem ad voluntatem, & beneplacitum diuinum, & ad maiorem Dei gloriam. Manifestum deinde similiter est, vnumquemque proniter, & faciliè incumbere, absque intuitu ad aliquid aliud, in operationes, quibus perficitur, dum nullum incommodum, nullaque penitus molestia in illis exhibendis occurrit; & nullam apparere compensationis coronatricis materiam, ubi nulla intercessit iactura, aut ardua difficultatis alicuius victoria, adeoque perperam promitti præmium, & prodigè retribui taliter operaturo, ac iam operanti, atque incumbenti in comoda sua absque villo incommodo, utcumque demum sit alioqui affectus, & in qualicumque statu reperitur.

Art. 8. Quod quidem supponit ut certum D. Thomas 1. p. q. 62. art. 4. ad 1. quod erat huiusmodi; *Meritum est ex difficultate actus meritorij. Sed nullam difficultatem Angelus habuit ad bene operandum. Ergo bona operatio non fuit ei meritoria.* Huius argumenti solutio legitima, & adæquata iuxta sententiam contrariam esse negatio maioris. Quam tamen non negat D. Thomas sed ea supposita, tanquam principio certo, subiungit sic. *Ad primum ergo dicendum, quod difficultas bene operandi non est in Angelis ex aliqua contrarietate, vel impedimento naturalis virtutis, sed ex hoc, quod opus aliquod bonum est supra virtutem naturæ.* De qua ratione difficultatis dicitur iterum distinctius infra in responsione ad 5. & 8. Interim pro confirmatione præcedentium, obseruandum est; Deum non dispensare præmia, ut homines ex gratitudine, aut iustitia commutatiua propriè talibus, ut alibi efficaciter ostensum est ob hanc præcipuè rationem. Quia videlicet Deus est incapax, qui accipiat aliquid à creatura acceptione propriè tali, neque quidquam ipsius interest, quid agant, vel non agant creatura. Quod, cum sit certissimum, est etiam non minus certum, Deum omnia cognoscere solum prout sunt in se ipsis, nec posse vnum per modum alterius, uti nos sæpè facimus, apprehendere, & dependenter à tali apprehensione variare operationem. Quapropter Deus nihil re ipsa accipiens, nihil agere potest ad modum accipientis, aut se gerere, tanquam moraliter, ut aiunt, accipiens, quoad aliquid propriū, & peculiare accipienti re ipsa; quæ utique est gratificari, & soluere tantundem, atque acceptum prius fuerat. Igitur Deus dispensat præmia solum ex iustitia gubernatrice, atque ideo incitamentum illorum proponit ante opus iis solum, qui eo indigent, & quando indigent ad operandum honestè, vel magis honestè; eademque præmia rependit post opus, solum, quando illud inducit dignitatem compensationis ob superatam difficultatem, & propter liberam commodi præsentis iacturam. Patet igitur ex iis omnibus contemptum liberum, & aliquantulum arduum commodi alicuius temporalis, propter honestatem simpliciter, aut propter peculiarem aliquam, ac excellentem honestatem, ac perfectionem reiecti, esse de conceptu operis meritorij. Quod ipsum confirmabitur magis ex dicendis in decursu.

Ad 1. Sicut non exprimitur à Concilio contemptus liber, & arduus commodi temporalis, & molestia ex incommodo temporali: ita nec exprimitur libertas simpliciter propria operis meritorij. Sicut igitur subintelligitur nihilominus, ex omnium sententia, libertas simpliciter tanquam omnino requisita ad meritum: ita ex mea, & P. Vazquez, aliorumque plurium sententia, subintelligitur similiter libertas quoad tale commodum, & molestiam. Quia scilicet sicut nihil est pro statu viæ, quem exprimit Concilium, quod necessitè ad opera bona, & procedentia ex gratia, quæ

idem

idem exprimit. Ita nullum est opus bonum, & procedens ex gratia, id est supernaturale intrinsecè, ut alibi ostendi, aduersus quod, dum sumus in via, non ingerat difficultatem, & arduum aliquam commodum aliquod temporale, ut patebit magis ex dicendis circa 8. Continetur igitur virtualiter, & implicite, quod a nobis asseritur in iis, quae tradit expressè Concilium. Confirmatur ista intentio Concilij ex locis Apostoli, quae praemittit suae illi definitioni, tanquam fundamenta sic definiendi. Primum est ex 1. ad Corinth. 15. *Abundate in omni opere bono, scientes, quod labor vestester non est inanis in Domino.* Vbi manifestè supponit incommodum laboris, & molestiae esse necessariò coniunctum cum omni opere nostro, bono; nec obscurè innuit circumstantiam laboris, & incommodi liberè suscepti, esse motuum, ut maximum diuinæ retributionis dum dicitur, *scientes, quod labor vestester non est inanis.* Non enim dicitur honestas operis qualiscumque, sed honestas laboriosa, seu labor honestatis. Alterum est ex 1. ad Timot. 4. *Reposita est mihi corona iustitiae. Haec est,* subdit Concilium, *illa corona iustitiae, quam post suum certamen, & cursum repositam sibi aiebat Apostolus.* Non itaque post honestatem qualemcumque operum, sed post honestatem certantem cum commodis, & voluptatibus temporalibus, & post incommodam cursus defatigationem.

Ad 2. Bonitas doni conferendi in praeium non tanta praecise esse debet, quanta est bonitas, aut operis praemiabilis, aut commodi contemnendi, ut idem opus perficiatur, sed quanta sufficit ad fundandam spem prudentem de perficiendo bono opere, & superando incommodo, quod illi adiacet, qui videlicet est finis praemiorum. Eiusmodi autem bonitas comparatione contemptus laudabilis commodorum temporalium, est vita aeterna, ut dicitur in quaestione sequenti.

Ad 3. Deus non tenetur ad compensandum ex re accepta, sed solum ex munere gubernatoris vniuersi, unde non considerat, quid, aut quantum liberè ipsi de derimus; aut quasi dederimus, sed quid, aut quantum oporteat nos accipere, ut bene operemur, & afficiamur ad bonum commune. Nihil autem oportet nos accipere, ut bene operemur, quando nullo incommodo auertimur à bona operatione ex parte actus primi, ideoque tunc nullam accipimus compensationem; sicut nec accipiunt beati, tametsi exhibeant opera meliora, magisque placentia Deo.

Ad 4. Quod Deus promittat aliquid sub aliqua conditione, non sufficit, ut id habeat rationem praemij posita conditione, ut patet in promissione doni facta Paulo, si Petrus speculetur, aut beatus oret, faciat tale aliquid. Necessè igitur praeterea est, ut conditio promissionis sit opus ex sua natura exigentium compensationis, estque aliunde considerandum, an hoc tale sit? Neque verò tale esse potest, si vacat omni difficultate, ut patet ex dictis supra.

Ad 5. Duplex est difficultas in bene operando, ut obseruat D. Th. de Verit. q. 26. quae est de passionibus, art. 6. ad 12. & alibi saepe. Prior difficultas propria impiorum provenit ex imperfectione, mala dispositione, & habitu prauo operantis, & haec nihil confert per se ad meritum, imò ipsum diminuit: quia est causa imperfectionis, & remissionis in actu. Posterior difficultas communis omnibus utcumque iustis, ac sanctis, provenit ex magnitudine, & praestantia operis, quatenus superat potentiam operantis, & contradicit inclinationi partis inferioris, & hoc confert ad meritum, quia inducit maiorem adhesionem ad motuum honestum, quod maior est, & propterea motuum eligitur perfectius per se, intensiusque diligitur à magis sanctis, quorum proinde meritum est

R. T. Episcopus Cur. Theol. Tom. I.

per se maius. Unde non sequitur inconueniens obiectionis, ut concludit ibidem D. Thomas, & distinctus in hac q. 114. art. 4. ad 2.

Ad 6. Ex hoc ipso, quod laus debeatur omni operationi bonae morali, siue capaci, siue incapaci ad merendum, deprehenditur clarè dignitatem laudis non esse discretivam operationis meritoriae à non meritoriae, tametsi ea dignitas insit subiecto alioquin capaci ad merendum. Deinde de ratione praemij est, ut pro sit accipienti, atque ita ipsius inter sit accepisse, ut non sit ex se contemptibile prudenter ab eodem. Laus autem inductiva huiusmodi utilitatis, quatenus talis, non debetur cuius operi bono morali, ut patet ex exemplis inductis in antecedenti obiectionis, sed soli arduo, ac difficili, ut patet ex nostris probationibus. Denique quod ad Philosophum attinet, sicut dicit ipse 1. Ethic. c. 3. laudem esse praemium virtutis, ita docet 2. Ethic. c. 3. virtutem ex suo conceptu esse circa difficile, & arduum. Quapropter cum omne opus bonum hominis viatoris sit ex virtute, siue inchoata, siue perfecta, eaque sumpta in sensu Philosophi, est consequenter difficile proculdubio, ac arduum: potius igitur inde confirmatur nostra sententia.

Ad 7. Quod tribuitur petenti, praecise quia petit, nulla alia spectata peculiari conditione voluntatis petitoriae, gratiosè utique, & liberaliter tribuitur, & tamen impetratur. Nec enim pura petitio gignit ius accipiendi rem petitam, tametsi eam impetret. Quod autem tribuitur merenti, tribuitur tanquam debitum, & non purè gratiosè, aut liberaliter, ut liquet ex 4. ad Rom. 4. *Ei, qui operatur, merces non imputatur secundum gratiam, sed secundum debitum.* Quam autem ratio paritatis esse potest ex sufficientia excitandi ad liberalem, & gratiosam collationem alicuius doni, pro sufficientia ad inducendum debitum exclusivum gratiae, & liberalitatis.

Art. 1. Ad 8. Bonitas actus confert magis ad meritum, quam difficultas. Quia victoria difficultatis intenditur, & proposito praemio sollicitatur, ut habeatur bonitas, & perfectio operis, ac operantis. Bonitas autem actus est maior per se in sanctioribus, ut nuper dicebatur ad 5. Licet sit minor difficultas, quae in pessimis est maxima ob defectum habitus virtuosus, & superabundantiam vitij, ut dicitur 5. Ethic. c. 2. ad finem, ideoque meritum Sanctorum per se est maius absolute. Carterum viri etiam sanctissimi dum degunt vitam mortalem, semper nonnullam patiuntur difficultatem in quouis opere bono morali ex iactura commodi alicuius temporalis, impossibilis cum illo. Primum quia, ut dicitur Sapient. 9. 15. *Corpus, quod corrumpitur, aggrauat animam* (incessanter utique dum corrumpitur) & *terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogitantem*, adeoque ingerit semper difficultatem aliquam iustae rerum temporalium aestimationi, quod ibi intenditur directe, necnon insto circa singula affectui, quod indidem concluditur indirectè. Deinde quia nullus viator potest esse liber ad aliquod peccatum, vel imperfectionem aliquam moralem, id est, ad omittendum actum aliquem bonum, aut augmentum aliquod siue specificum, siue intensivum bonitatis, nisi ratione commodi alicuius temporalis inde retrahentis, nec dimissibilis absque aliqua molestia ex praesenti incommodo contrario, quandoquidem bona eiusdem generis, tametsi inaequalia sint, non sufficiunt ad libertatem, ut antea dictum est, atque indigentiae, quae est mortalitatis propria, nequit non esse aliquo modo molestia privatio cuiusvis commodi praesentis. Circa quod dictum est specialiter in loco: de Christo Domino, nec de Beata Virgine necesse est quidquam dicere, quando constat maximos ipsam quoque passam esse dolores, atque molestias temporales.

Ii

Art. 2.

Art. 2. Hinc apparet, actus omnes bonos viatorum immediate liberos, ac meritorios, esse ex conceptu suo comparativos spiritualium cum temporalibus, atque difficulter prelativos illorum, respectu istorum: ideoque fieri non posse, ut actus aliquis moralis bonus eliciatur à viatore, non præcunte actuali advertentia ad commodum aliquod temporale, retrahens ab illo; indidem rursus apparet esse de subiecto non supponenti vim meritoriam duplò maiorem ex aliquo alio titulo, ut præcisò formaliter à victoria difficultatis, quàm ex ipsa hac victoria. Quia nullus est titulus, nullaque formalitas actus alicuius, quæ quatenus præscindens ab eiusmodi victoria intelligatur habere vim inducendi præmium, aut maius præmium. Quapropter licet fieri possit, ut ex duabus actionibus superantibus æqualem difficultatem altera mereatur præmium duplò maius, quàm altera, quatenus bonitas vnius est duplò maior, quàm bonitas alterius, atque æquum, & conveniens est, ut cæteris paribus ad maiorem perfectionem incitemur maiori præmio, quàm ad perfectionem minorem, utque illa recompensetur maiori dono, quàm ista: fieri tamen non potest, ut excessus aliquis bonitatis intelligatur quatenus inductivus alicuius præmij independentem à victoria aliqua difficultatis. Quia bonitas meritoria essentialiter est contentiosa, & victrix difficultatis obiecta à commodo temporali. Exemplum sume à Milite merente maius præmium ob servatam Civitatem, quàm ob servatū ciuem, cum pari utrobique difficultate, nihil tamen merente si incolumitas utriusvis, aut utriusque habita est nullo repulso, nulloque superato hoste. Nempe opus meritorium apud Deum est militare militiæ spiritualis, ut ostensum est supra. Ex his patet satis ad utramque confirmationem. Adde viros Sanctos, & amicos Dei præcipue delectari in superandis maximis difficultatibus, & subeundis periculis ex se terribilibus vitæ, atque hæc in votis habere præcipue; in quibus tamen, manifestum est adesse difficultatem, & arduitatem, qualis à nobis requisita est ad vim meritoriam operis boni.

Ad 9. Deus non tenetur ad retributionem ex re accepta, sicut homines, ut sæpè dictum est. Unde ea paritas nihil valet, ut observat in simili D. Thom. 2. 2. qu. 81. art. 6. ad 2. Retribuit igitur Deus solum ex necessitate boni regiminis, quod neutiquam postulat, ut coronetur, aut præmuniatur spe coronæ, qui nullam superavit, aut debet superare difficultatem. Unde licet Deus, nec promittat, nec conferat præmia ex odio commodorum nostrorum; promittit tamen, & confert ex amore bonitatis, & perfectionis nostræ, non qualiscumque, sed victricis, & ardæ. Quo diluitur probatio obiectionis à priori. De augmento meriti ex maiori difficultate operis, cæteris paribus, videantur plura si placet, apud Ripaldam disput. 30. de ente supernat. sect. 9.

QVÆSTIO XXXII.

Utrum omnia, & sola opera iusti viatoris, ipsique soli mereantur ex natura rei vitam æternam de condigno.

IDEI VR nec omnia, nec sola opera iusti esse meritoria; nec statum viatoris requiri ad merendum; & unumquemque posse applicare merita sua sibi, vel aliis pro libito; nec ex na-

tura rei, sed ex promissione Divina inesse vim meritoriam operibus nostris: ac demum nullam posse esse dignitatem obsequij exhibitæ breuissimo tempore, vel in instanti, ad præmium retributionis æternæ. Quæ omnia eodem hoc ordine ostendentur. Ac primum Deus non respicit, qualis sit operans; an scilicet iustus, vel peccator, sed præcisè qualia sint opera, an scilicet bona, vel mala. Quia in sacris litteris operum tantummodo habetur ratio pro mercede vitæ æternæ, ut patet ex Matt. 29. 17. *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata.* Eodem pertinet, quod 20. Matt. 8. considerantur operarij, præcisè quæ operarij sunt pro mercede accipienda. Dicitur enim *voca operarios, & redde illis mercedem suam.* Distinctius docetur idem 2. ad Rom. 6. *Qui reddet unicuique secundum opera eius.* Et semel atque iterum ps. 27. 4. *Da illis secundum opera eorum, secundum opera manuum eorum tribue illis.* Hinc in Concilio Araucano definitur can. 18. *Debetur merces bonis operibus; si fiant, sed gratia (nempe actualis) quæ non debetur, præcedit, ut fiant.* Denique August. c. 2. de nat. & gr. *Si homo lapsus posset, ait, suis viribus adimplere legem, posset securè adipisci vitam æternam.* Ergo adimplerioni legis secundum se, siue exhibeatur à iusto, siue ab impio, devincta est vita æterna, tanquam merces.

2. Facultas hominis ad merendum aliquid dependet ex ordinatione eius ad illud facta à Deo. Quia omnis virtus creata, utcumque activa, est essentialiter subordinata voluntati divinæ, & habet limites ab ea sibi præfixos, intra quos agere potest, & ultra quos agere nihil potest. Unde id, & eo modo potest homo mereri, ad quod, & quo modo est ordinatus à Deo. Homo autem secundum suam substantiam est ordinatus ad vitam æternam, & ad possessionem summi boni, tanquam ad finem ultimum suæ naturæ obtinendam per opera sua, ut apparet ex q. 2. & 6. Ergo homini ex sua natura secundum se præcisè considerata, adeoque independentem ab eo, quod præsupponatur iustus, convenit facultas ad merendum, & obtinendam vitam æternam per actus suos.

3. Status viatoris nullam confert operi bono æstimabilitatem peculiarem; quandoquidem opera beatorum sunt vndequeque perfectiora, adeoque æstimabiliora. Quod autem nullam confert operi æstimabilitatem peculiarem, nihil confert ad rationem meriti convenientem eidem operi. Quia præmium inducitur per opus media complacentia præmiantis in ipso opere, atque mensura eius complacentia est iusta operis æstimatio. Ergo status viatoris non est requisitus, saltem ex natura rei, ad merendum.

4. Si status gratiæ, & status viatoris conferrent ad meritum, eo quisque plus mereretur cæteris paribus, quò iustior esset, aut magis viator; ac promittitur non daretur præmium iuxta mensuram operum, quod contradicit testimonio inducitis in primo argumento, quibus sunt similia alia quamplura. Et præterea puri homines viatores, sunt puri viatores, & tamen merentur minus, quàm Christus Dominus, qui simul fuit beatus, ideoque fuit minus viator, quàm alij.

5. Plura opera bona iusti viatoris sunt intrinsece naturalia, aliqua sunt priora prioritatem naturæ, quàm ipsa iustificatio, alia saltem de potentia absoluta possunt esse intrinsece dependentia à revelatione Dei, quatenus nolentis conferre vllum præmium, adeoque intrinsece impossibilia cum præmio, nec exigentia præmij. Nullum autem huiusmodi opus est meritorium vitæ æternæ. Ergo non omnia opera bona iusti viatoris sunt meritoria vitæ æternæ.

6. Peccatum, siue à iusto, siue à peccatore commissum, est demeritorium vitæ æternæ, quod est certum ex fide, nec est magis demeritorium, cæteris paribus, peccatum commissum à magis peccatore, ut docet communis